

OPPVEKST

KRISTIANSTAD
KOMMUNE

Veiledning

Språkstandard

for Kristiansandsbarnehagen

Hvorfor innføre en standard?

Rammeplan for barnehagen sier at «Alle barn må få et rikt og variert språkmiljø i barnehagen. Noen barn har sen språkutvikling eller andre språkproblemer. De må få tidlig og god hjelp».

Nasjonale og lokale føringer utpeker språk som et hovedsatsingsområde for barnehagen. I kompetanseplanen SKUP har dette vært et satsingsområde siden 2008. Fra 2012 er det språk og lek, med basis i et godt læringsmiljø som er førende for kompetanseutviklingen. Det er i de siste årene fremhevet som viktig for utviklingen av barnehagens kvalitet at barnehagene jobber mer systematisk og forskningsinformert. Resultater fra FLiK kartleggingen viser at det er store kvalitetsforskjeller mellom barnehagene.

På bakgrunn av dette innføres nå en standard for barnehagene knyttet til språk. Lederne i de private og kommunale barnehagene har gjennom en prosess vært med å prege innholdet i standarden. Målet med å innføre en standard er å sikre kvaliteten på læringsmiljøet med verktøy som er kjente og gjennomprøvde. Standarden beskriver tiltak barnehagen skal gjøre både på system og individnivå. Tiltakene i standarden involverer barn, foreldre og ansatte i barnehagen. Det anbefales å bruke strukturen fra FLiK slik som PA- og EA-gruppe i arbeidet med standarden.

Lykke til!

Hva inneholder språkstandarden?

Denne standarden er et minstemål på hva barnehagene skal gjøre og hvilke verktøy som skal brukes i arbeidet med språk. Standarden må settes inn i det etablerte arbeidet på den enkelte barnehage. Det er nødvendig med en vurdering av hva man har, hva som skal beholdes og hva som nå blir overflødig. Dette er elementene i språkstandarden:

1. Punkter til oppstartsamtales

- med alle foreldre

2. Kartlegging av barnets språkhistorie

- alle flerspråklige barn

3. Refleksjonsverktøy -barnehagens språkmiljø

- for alle ansatte

4. TRAS – observasjonsverktøy

- for alle flerspråklige barn
- for barn som vekker bekymring

5. Samtykkeskjema - TRAS

6. «Rød tråd» skjema for overgang barnehage – skole

- for alle barn

Veileder til språkstandarden

Foreldresamarbeid

Punkter til 1. Foreldresamtale
- **ALLE BARN**

Barnets språkhistorie
- **FLERSPRÅKLIGE BARN**

Barnehagens språkmiljø

Udir's refleksjonsverktøy for
språkmiljø
- **ALLE ANSATTE**

Observasjon av enkeltbarn

TRAS
- **FLERSPRÅKLIGE BARN**
- **KARTLEGGING AV MORSMALET**
- **BARN SOM VEKKER BEKYMRING**

Overgang til skolen

"Rød tråd" - skjema
- **ALLE BARN**

Dok.1- Punkter til første foreldresamtale

Den første foreldresamtalen er viktig for å etablere en god dialog med foreldrene. I standarden ligger noen punkter til bruk i denne samtalen. Noen barnehager vil kanskje bruke det skjemaet som er laget på bakgrunn av punktene, andre vil bruke punktene til å **kvalitetsikre** egne ordninger de allerede har god erfaring med. God informasjon til foreldre om barnehage finnes på nettsidene til NAFO, Udir og FUB. Flere av disse er oversatt til mange ulike språk.

Barnehage - hjem samarbeidet er av stor betydning for det enkelte barns opplevelse av barnehagetilbudet. Barnehager som lykkes med en trygg og god dialog med foreldrene, scorer ofte høyt både på fornøydhet, trivsel og kvalitet på tilbudet blant foreldrene. De aller fleste barnehager har et nært og godt samarbeid med foreldrene. Dette samarbeidet gir mange muligheter for å styrke barnets læringsmiljø. Ved å informere om barnehagens planer og de tema som er aktuelle i lek og aktiviteter, får foreldrene mulighet til å følge opp hjemme.

På Kristiansand kommune sine nettsider ligger flere ressurser til foreldresamarbeidet. Se "*For barnehageadministrasjon*"

Dokument 1 i språkstandarden

Dok.2 - Barnets språkhistorie

Hensikten med spørreskjemaet "Barnets språkhistorie" er å kartlegge det flerspråklige barnets språkferdigheter både på norsk og på morsmålet. Gjennom en strukturert samtale med foreldrene kartlegger man barnets aktive bruk av morsmålet og den språklige sammenhengen barnet står i.

Foreldrene må informeres om hensikten med kartleggingen, som er å legge forholdene best mulig til rette for barnet i barnehagen. Vi anbefaler bruk av tolk i foreldresamtalen. Der det er hensiktsmessig bør kartleggingen sendes videre til skolen sammen med overføringsskjemaet i samtykke med foreldrene.

Det å kunne mer enn ett språk er en styrke. Kunnskap om barnets bruk av morsmålet hjelper barnehagen med å legge til rette for en god språkutvikling. For å gi oss informasjon om morsmålet er foreldrene vår viktigste ressurs som sitter inne med verdifull informasjon om barnet. Barn med et godt morsmål vil med stor sannsynlighet utvikle god norskspråklig kompetanse i et stimulerende språkmiljø. Noen barn har imidlertid problemer med å lære seg språk - de kan ha en spesifikk språkvanske som da vil vise seg på begge språk. Foreldrene kan hjelpe oss i å avdekke dette i foreldresamtalen.

Skjemaet er basert på spørreskjema "SPRÅK 4 og barnets morsmål" som er utarbeidet av May-Britt Monsrud på Bredtvedt kompetansesenter i samarbeid med Erna Horn. Skjemaet kan brukes i forhold til flerspråklige barn i alle aldre.

Dokument nr 2 i standarden

Dok. 3 - Refleksjonsverktøy fra Udir- Språk og språkmiljø

Kartlegging av språkmiljøet

Alle barna skal oppleve et rikt, variert, stimulerende og utfordrende språkmiljø i barnehagen.

- Hvordan lykkes barnehagen i å skape et miljø som gir rom for allsidig språklig aktivitet?
- Hvordan kan personalet tilrettelegge miljøet bedre?
- Hvordan finne nye måter å gi barna ulike muligheter til å være språklig aktive, samtidig som de får både støtte og utfordringer når de kommuniserer?

Kristiansandsbarnehagen har allerede et sterkt fokus på læringsmiljøet. Det er naturlig at språkstandarden tar utgangspunkt i dette og dermed legger stor vekt på utvikling av et godt språkmiljø for alle barn.

På samme måte som i FLiK rettes det her et fokus på den ansattes rolle i læringsmiljøet. I språkstandarden for Kristiansand ønsker man å bruke Udir's refleksjonsverktøy for språk og språkmiljø.

Dette er et verktøy for kartlegging av barnehagens språkmiljø med tilhørende prosess for refleksjon og forbedring. En plan for arbeidet er en viktig del av verktøyet for å sikre en god prosess som involverer alle ansatte. Prosessen ender opp i utvelgelse av felles tiltak for de ansatte.

Dokument nr 3 i standarden

Dok.4-Systematisk observasjon/TRAS

Dok.5 - Samtykke

Målsettingen med TRAS er å øke kunnskapen om barns språkutvikling og bidra til at barn som strever med sin språktilegnelse får god hjelp på et tidlig stadium i utviklingen. I Standarden brukes TRAS på:

- Alle flerspråklige barn fra 2 år. Bruk TRAS skjema uten aldersinndeling.
- Alle barn som vekker bekymring. Fra 2 år.

Utfylling og bruk av TRAS er behandling av personopplysninger om barnet, og krever derfor samtykke fra barnets foresatte (dok 5 i standarden). Gjennomgåelse av arbeid med språk og bruk av TRAS gjøres på 1. foreldresamtale (se dok 1 i standarden). Samtykke bør innhentes for alle barn slik at man kan bruke dette fritt som et verktøy i barnehagens pedagogiske arbeid. Hvis TRAS skjemaet viser at det er nødvendig med en oppfølging hvor det utformes spesifikke mål for det enkelte barn, skal målene utformes i samarbeid med foreldrene. Barnets foresatte har til enhver tid anledning til å få innsyn i de opplysninger som er registrert om barnet. Det er frivillig å samtykke til bruk av skjemaet. Det er pedagog i barnehagen som er ansvarlig for at barn blir observert på en god og rett måte. Skjemaet eller opplysningene i skjemaet skal ikke overleveres andre uten foresattes samtykke. Når barnet slutter i barnehagen skal skjemaet makuleres dersom ikke foresatte ønsker å få skjemaet utlevert.

Dokument nr 4 og 5 i standarden.

Om observasjon av språk og språkmiljø

Det er nødvendig å rette fokus mot styrker og svakheter i barnehagens språkmiljø. I tillegg er det viktig å skaffe tilveie informasjon om barns språk for å avdekke barn under bekymringsgrensen.

I språkstandarden for Kristiansand brukes det primært forskningsbaserte verktøy, slik som

- Udir's *Refleksjonsverktøy for språk og språkmiljø*
- *Barnets språkhistorie*, utviklet av SPRÅK 4
- Observasjonsverktøyet *TRAS* utviklet av ulike fagmiljøer i Norge.

Observasjoner i det daglige foregår i alle barnehager. Det kan være spontane, nedskrevne enkeltepisoder, eller systematiske og strukturerte observasjoner der man observerer ut fra fastlagte kategorier. Begge arbeidsformene bør ha sin plass i barnehagen.

Hensikten med observasjon er å utvikle barnehageansattes faglige blikk og bidra til et mer bevisst språkarbeid.

Barn som strever skal sikres adekvat støtte i sin språkutvikling. Observasjoner må følges opp med nødvendige tiltak.

Dok. 6- Overføringskjema til skolen

Overføringskjemaet som sendes til skolen erstatter tidligere skjema knyttet til "*Rød tråd*" (Rutine for samarbeid og sammenheng barnehage - skole)

Under punktet *språklige ferdigheter* skal barnehagen føre på det som er aktuelt i forhold til stikkord i skjemaet. Skjemaet skal fylles ut i samarbeid med foreldrene og både barnehagen og foreldrene skal skrive under på denne.

Barnet språkhistorie (dok. 2 i standarden) sendes videre til skolen i samarbeid med foreldrene dersom det er aktuelt.

Hva legges til grunn for språkstandarden?

Etter innspill fra barnehagene basert på spørsmål om kartleggingsverktøyet Minokart ga barnehagene uttrykk for hvilke verdier som må fremkomme i arbeid med språk.

Barnehagene må ha gode språkmiljøer for å gi alle barnehagebarn best mulig forutsetninger for å utvikle språket. Kartlegging av barnets språk slik det fremkommer i T1 og T2 (FLiK) viser store variasjoner i pedagogers vurdering av barns språkferdigheter. Det er nødvendig å fokusere på barnehagens språkmiljø og de ansattes rolle i dette arbeidet.

Et hvert barn skal i følge rammeplanen oppleve å være en betydningsfull person i felleskapet. Barnehagen gjenspeiler samfunnet som er preget av mangfold. I barnehagen er alle først og fremst barn med ulike behov og forutsetninger. Barnehagens språkmiljø er en viktig faktor i inkluderingsarbeidet og en stor del av barnehagens totale læringsmiljø.

Begrepet minoritetspråklige barn er byttet ut med **flerspråklige** som er et mer presist og positivt begrep. Det å snakke flere språk er i seg selv en ressurs.

Hvem er så de flerspråklige barna?

Definisjon:

Alle barn med annet morsmål enn norsk.

Kristiansand kommune

Postboks 417 Lund

4604 Kristiansand

Tlf: 38 07 50 00

www.kristiansand.kommune.no